

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПСИХОЛОГІЇ: НАУКОВІ ДИСКУСІЇ»**

11–12 жовтня 2019 р.

**Харків
2019**

INDIVIDUAL DIFFERENCES OF STUDENTS STUDYING TECHNICAL ENGLISH Chugai O. Yu.	41
ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ Якимів І. Р.	44
НАПРЯМ 2. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЩОДО СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОПІОРНИХ ШКІЛ Бузурна О. В.	47
УМОВИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ Величкевич В. М.	48
ПРЕДМЕТНО-ІГРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ У СУЧАСНОМУ ДИТЯЧОМУ САДКУ Калініна І. А.	51
ІНТЕГРОВАНІ КУРСИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ЗМІСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ Мачача Т. С.	54
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАРОДНОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ К. Д. УШИНСЬКОГО Шевелінда Ю. Ю.	56
НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
ГУМАННЕ СТАВЛЕННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ДО ДИТИНИ У ПОГЛЯДАХ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ МИНУЛОГО Анісімова О. Е.	59
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ «ПАЛИЧКИ КЮЇЗЕНЕРА» В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ Загоруля Т. І.	62
ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У НАУКОВО-МЕТОДИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ Івахненко Н. А.	65
ІДЕЇ ГУМАНІЗАЦІЇ СПІЛКУВАННЯ ДОРΟΣЛОГО І ДИТИНИ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДАХ Ш. АМОНАШВІЛІ Качанова О. А.	68
НАПРЯМ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	
АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ГРІ НА ФОРТЕПІАНО У КИТАЇ Ван Інчжи.	72

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ГУМАННЕ СТАВЛЕННЯ ВИХОВАТЕЛЯ ДО ДИТИНИ У ПОГЛЯДАХ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ МИНУЛОГО

Анісімова О. Е.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти*

**Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна**

У сучасних умовах реформування усіх сфер життя людини, в тому числі й освітньої, актуалізується проблема осмислення гуманістично спрямованої педагогіки як з погляду історичної ретроспективи, так і в контексті сучасних настанов. У Конвенції ООН про права дитини зазначено, що «кожна дитина має право на любов, розуміння і матеріальну забезпеченість; право розвиватися фізично, розумово, морально, духовно в умовах свободи і гідності».

Особистісно-орієнтована педагогічна взаємодія можлива за умови сформованості стійкого позитивного ставлення педагога до дітей. Цю ідею можна відслідкувати і у історико-педагогічній спадщині.

У плеяді видатних педагогів минулого одне із чільних місць належить великому чеському педагогу, вченому зі світовим ім'ям Яну Амосу Коменському, творча спадщина якого понад три століття приваблює увагу дослідників. Особливе місце в педагогічній спадщині педагога-класика займає вчення про роль учителя у вихованні особистості.

Так, видатний педагог високо підносив професію вчителя. Він її називає «найпочеснішою під сонцем». Педагог так сформулював новий погляд на вчителя: «А найкращі з-поміж людей нехай будуть учителями...» [2, с. 152].

У педагогічній системі Я.А. Коменського учитель є однією з ключових фігур педагогічного процесу. Ця думка відображена у багатьох творах автора, а найвиразніше виявляється у «Великій дидактиці», «Материнській школі», «Законах добре організованої школи» та інших.

Я.А. Коменський ставить перед учителем триєдине завдання: щоб він умів, міг і хотів навчати, тобто щоб сам знав, чому він повинен вчити; щоб міг інших навчати тому, що сам знає (тобто був дидактом); щоб він тому, що знає і може, хотів навчати інших, щоб мріяв підняти інших до світла. Чуйне, доброзичливе ставлення педагога до дитини є обов'язковим.

Особливого значення надавав педагог вихованню в учнів високих моральних якостей, якими повинен володіти сам вихователь. Він підкреслював, що вчителі «повинні перш за все навчати найнеобхіднішого – благочестю, потім добродійності у поведженні з людьми і, нарешті, здобуття успіхів у науках» Оскільки учні живуть серед людей, то вони повинні бути ознайомлені з правилами людського співжиття, суворо дотримуватися цих правил та законів і знову-таки не на основі «наказів», а на основі власного прикладу вихователів

Всі педагоги повинні прикладати зусилля до того, щоб бути для своїх вихованців не тільки наставниками, але й друзями, ставлячись до них по-батьківськи, з серйозними, пристрастними побажаннями їм успіхів, «немовби вчителі є батьками духовного розвитку учнів» [2, с. 156].

Я. А. Коменський порівнював учителя з садівником, який з любов'ю вирощує рослини в саду.

Таке ж порівняння застосував німецький вчений XIX століття, автор ідеї суспільного дошкільного виховання Ф. Фребель.

У 1840 році він заснував перший у світі суспільний дитячий заклад, за його словами це – «сад, в якому дитина, як зернятко, як маленька рослина, яка вимагає від педагога ретельного догляду» [4, с. 43].

Основна мета гуманістичної спрямованості педагогічної теорії Фрідріха Фребеля – сприяння розвитку природних особливостей дитини, зачатків її духовних спрямувань, почуттів, прагнень. Шлях досягнення цієї мети він визначив таким чином: «Подібно до того як садівник або землероб доглядає свої рослини, підтримуючи в усьому зв'язок з природою, і доводить їх до розвитку, точнісінько так і ми маємо прагнути ставитися до дитини і взагалі до людини стосовно її природи, її внутрішніх законів, маємо розвивати її, виховувати і навчати у непорушному єднанні з життям і природою, у постійному зв'язку з першоджерелом будь-якого життя... Таке розуміння дитини й людини взагалі... є першим і вищим основним положенням і головною вимогою виховання людини» [4, с. 77].

Ф. Фребель був великий гуманіст, який вважав, що треба поважати людські права дитини, що покарання принижують особистість і до них не можна вдаватися навіть у самих крайніх випадках. Уже в самій назві дитячого закладу, а також у тому, що виховательку Ф. Фребель називав «садівницею», проявилось особливе ставлення педагога до дитини, як до квітки, яку потрібно лагідно та дбайливо вирощувати, не змінюючи її вродженої природи. Повага до особистості дитини, обережне ставлення до дитячої душі, щира турбота про її фізичний, розумовий, психічний розвиток – ось головні вимоги до вихователя. Водночас педагог – не лише доглядач за дітьми, він спрямовує розвиток малюка, відтак повинен мати ґрунтовну дидактико-методичну підготовку, добре знати вікові особливості дошкільнят, урахувати їх індивідуальні прояви.

На педагогічні погляди Ф. Фребеля великий вплив мали не тільки ідеї Я. А. Коменського, а й Й. Г. Песталоцці. Він, як педагог-гуманіст пропонував професійну підготовку молоді пов'язати із загальною метою виховання – «формуванням справжньої людяності». Й. Песталоцці наголошував, що моральне виховання необхідно починати з перших днів життя дитини. Громадські виховні заклади він будував на зразок сім'ї, на засадах щирої любові вчителя до дітей і бережливого ставлення до них. «Все для інших, нічого для себе» – слова, написані на пам'ятнику Йоганна Генріха Песталоцці, є найкращою характеристикою його педагогічної діяльності. Його палка любов до дітей та основні ідеї мали великий вплив на сучасників і наступних поколінь видатних педагогів.

Марія Монтесорі – італійський педагог, теоретик дошкільного виховання. Її педагогіка орієнтована на особистість дитини, і визначається унікальністю, гуманістичною спрямованістю і продуктивністю багатьма педагогами світу. Використовуючи гуманістичний підхід до дитини і ставлячи його в центрі своєї педагогічної системи, М. Монтесорі підпорядковує всі свої педагогічні принципи потребам дитини. Педагог виступає як помічник дитини, а не як керівник його розвитку. Освіта за М. Монтесорі – це процес, при якому дитина самостійно вибудовує свою особистість, задіюючи потенціал власної особистості. У силу цього роль педагога тут сильно відрізняється від звичної для нас: вчитель не веде дитину, а сам іде за ним. Девізом Монтесорі-педагогіки стали слова дитини, звернені до вчителя: «Допоможи мені зробити це самому»

Послідовницею ідей Я. А. Коменського, Г. Песталоцці, Ф. Фребеля, М. Монтесорі була Наталія Дмитрівна Лубенець – відомий діяч дошкільного виховання в

Україні кінця ХІХ – початку ХХ ст. Досліджуючи професійні якості вихователя, вона наголошувала на необхідності глибокої поваги, турботи та щирого ставлення до кожної дитини, здатності бачити у ній неповторну індивідуальність. Ось ще одне порівняння дітей із квітами. Воно належить Н. Лубенець: «Подібно до того, як в саду, при ретельному догляді садівника, під впливом сонця і світла, рослини розкішно розвиваються і пишно розцвітають, так і в дитячому садку, при сприятливих вихователки, діти ростуть, міцніють і всебічно розвиваються» [3, с. 102].

Ще одна видатна українська жінка-науковець, педагог, громадський діяч – Софія Федорівна Русова, мала принципові погляди щодо важливості усвідомлення вихователем своєї високої місії по відношенню до дітей.

Софія Русова працювала вихователем дитячого садка, вчителем школи, викладачем і професором на Вищих жіночих курсах, у Фребелівському педагогічному інституті у Києві, професором педагогіки Українського педагогічного інституту ім. М. Драгоманова у Празі. Вона була членом Української Центральної Ради, головою Департаменту дошкільної та позашкільної освіти в уряді УНР, фундатором жіночого руху в Україні, співзасновником Української педагогічної академії. Їй належать слова: «Найдорозжчий скарб у кожного народу – його діти, його молодець, і що свідоміше робиться громадянство, то з більшою увагою ставиться воно до виховання дітей, до забезпечення їм найкращих умов життя» [1].

Керуючись своїм великим професійним досвідом, С. Русова вважала, вихователька-садівниця повинна обов'язково мати «гуманістичну спрямованість поглядів, тихо-радісне ставлення до життя, до дітей, скромну вдачу і глибоке почуття любові до дітей і до людей взагалі».

Український педагог-гуманіст Василь Олександрович Сухомлинський стверджував, що навряд чи є інші професії, крім професії педагога й лікаря, які б вимагали стільки сердечності, чуйності, щирої турботи про людину, називаючи ці якості «плоттю і кров'ю педагогічного покликання».

Виховання дітей 6-10 років В.О.Сухомлинський називав «школою сердечності». Він радив педагогам і батькам вчити дітей добру, любові, милосердю. Для цього треба, щоб діти постійно бачили гуманістичний зміст вчинків і поведінки тих, хто їх оточує: рідних, близьких, вчителів, дорослих. Дитина не повинна виростати байдужою, черствою, нечулою, вона має зростати у постійному піклуванні про оточуючий світ рослин, тварин, людей, доглядати і допомагати їм. До особи вчителя В.О. Сухомлинський ставив підвищені вимоги, вважаючи цю професію людинознавством: досконале знання свого предмета, глибока любов до нього в поєднанні з любов'ю до дитини, вміння управляти її розумом і почуттями, виховувати в дітях доброту, людяність, сердечність, готовність прийти на допомогу та ін.

Осмислення історичного досвіду людства в галузі виховання, освіти і навчання підростаючого покоління допомагає усвідомити значущість індивідуального стилю роботи вихователя з дітьми, учителя з учнями, зрозуміти, що його діяльність повинна бути зорієнтована на відповідальність педагога за долю дітей, їх виховання, навчання і розвиток.

Література:

1. Історія дошкільної педагогіки: Хрестоматія / Упор. З.Н. Борисова, В.З. Сміль. – 2-е вид., доп. – К.: Вища шк., 1990. – 423 с.
2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения : в 2 т. / Я.А. Коменский ; под ред. А. Пискунова и др. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 2. – 576 с.
3. Коржук О. Чуйне ставлення вихователя до дітей як засіб налагодження педагогічної взаємодії у навчально-виховному процесі ДНЗ / О. Коржук // Вісник

Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. – 2014. – Вип. 34. – С. 101-107.

4. Фребель Ф. Дитячий садок: Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки / За заг.ред. З.Н. Борисової. – К.: Вища шк., 2004. – 511 с.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ «ПАЛИЧКИ КЮЇЗЕНЕРА» В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Загоруля Т. І.

студент II курсу магістратури педагогічного факультету

Херсонський державний університет

м. Херсон, Україна

У всьому світі широко відомий дидактичний матеріал з логіко-математичного розвитку, розроблений бельгійським математиком Д. Кюїзенером – «розумні палички» («кольорові палички», «кольорові числа», «рахункові палички», «кольорові лінієчки», «палички Кюїзенера»)..

Джордж Кюїзенер – бельгійський винахідник, учитель початкової школи. У 1952 році він опублікував книжку «Числа й кольори». Популяризував цей досвід інший викладач К. Гатеньйо, який використовував їх не лише для математичного навчання, а й під час мовних уроків. Цей дидактичний засіб цілком відповідає особливостям дитячого мислення. З погляду математики палички створюють численні математичні ситуації, за допомогою яких педагог успішно навчає дітей моделювати числа, ділити ціле на частини, вимірювати

Система Кюїзенера призначена для навчання математики та використовується педагогами різних країн у роботі з дітьми різного віку: від трирічних малят до старшокласників. Основні особливості цього дидактичного матеріалу – абстрактність, універсальність, висока ефективність [1, с. 21].

Існує два варіанти паличок – об'ємні брусочки (дерев'яні чи пластмасові) або пласкі смужки (їх можна виготовити зі щільного кольорового картону). Смужки дають можливість виконувати вправи як у горизонтальній, так і у вертикальній площині.

«Кольорові числа» дають змогу формувати в дошкільників моделі різних математичних понять, як-от: число, цифра, розмір, довжина, форма, додавання, віднімання, більше, менше тощо, і формувати усвідомлене уявлення про величину, довжину, висоту, ширину, послідовність чисел натурального ряду, парні, непарні числа.

Розв'язуючи завдання з використанням цих паличок, діти опановують прямий і зворотний рахунок; арифметичні дії: додавання, віднімання, множення й ділення; вчать ділити ціле на частини й вимірювати об'єкти; ознайомлюються з властивостями геометричних фігур. Розвиваються просторові уявлення дошкільників (більше, менше, зліва, справа, вище, нижче тощо).

Такий широкий спектр можливостей лічильних паличок Кюїзенера, безумовно, доводить їх багатофункціональність.

Згідно з методикою існує кілька етапів роботи з дидактичним матеріалом.

Етапи роботи з лічильними паличками Кюїзенера.

Роботу з паличками можна розпочинати в будь-якій віковій групі. При цьому доречно дотримуватись таких умовних етапів роботи з ними: